

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

Ett lyft för lärarna?

Kommunernas hantering av den statliga fortbildningssatsningen.
En rapport från Lärarnas Riksförbund hösten 2007

Kommunerna och lärarlyftet

I lärarlyftet satsas från 2007 till 2010 3,6 miljarder på ett antal olika projekt för att öka kompetensen bland landets lärare. Den största delen går till den fortbildningssatsning som Skolverket administrerar. Den omfattar lärare som undervisar i förskoleklass, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning och vuxenutbildning för utvecklingsstörda. För lärare i förskoleklass och grundskolans tidiga år är satsningen främst tänkt att inriktas mot läs, skriv och matematikinläring och för lärare i grundskolans senare år och gymnasieskolan mot fördjupande ämnesstudier.

Det finns dels möjlighet att studera på reguljära kurser, dels på kurser som upphandlats av Skolverket speciellt för detta syfte. Det är arbetsgivaren som har sista ordet och avgör om en lärare får läsa en viss kurs. Skolverket har bara inflytande över innehållet i de upphandlade kurserna. Vid en genomgång av de upphandlade kurser som erbjuds till vårterminen 2008 kan vi konstatera att behörighetskrav och nivåindelning behandlas olika på olika lärosäten. Detta innebär att det i vissa fall blir otydligt vem kursen egentligen är avsedd för och om kursen avser breddning eller fördjupning i ämnet. En konsekvens av detta är att det erbjuds ytterst få kurser på avancerad nivå.

Lärarnas Riksförbund har låtit sina kommunombud svara på ett antal frågor om hur man i kommunen hittills hanterat fortbildningssatsningen. Vi har fått in svar från 225 kommunombud vilket innebär en svarsfrekvens på cirka 70 procent. Utöver detta har ombud hört av sig och meddelat att så lite har hänt att man inte anser sig kunna besvara våra frågor.

Ett syfte med undersökningen var att få en bild av hur man hanterat frågorna rent fackligt – alltså om omfattning, inriktning och villkor diskuterats och förhandlats med de fackliga organisationerna. Dessutom ville vi få en bild av i vilken omfattning man i kommunen tänker ta till vara satsningen och vilka lärare som kommer att få ta del av den.

Ytterligare en aspekt är villkoren för de deltagande lärarna. Varje lärare som deltar garanteras 80 procent av sin lön under studietiden och tiden för studier och arbete får sammanlagt inte utgöra mer än 100 procent av en heltidstjänst. Den utformning som anges i förordningen – att lärare som deltar ska vara tjänstlediga men med minst 80 procent bibehållen lön leder till konsekvenser som måste hanteras lokalt.

- De flesta avtalen på privata sidan ger ingen självklar rätt till ferielön och semester. Skolverket har hanterat detta genom att räkna in ersättning för detta i statsbidraget. Det åligger dock arbetsgivaren i sin tur att se till att medlen används som det är avsett.
- Den som deltar i lärarlyftet får lägre pensionsinbetalningar och på sikt lägre pension.
- Om man är sjuk, ledig för vård av barn eller tar ut tillfällig föräldrapenning under studietiden baseras ersättningen på 80 procent av lönen.
- TFA - Trygghetsförsäkring vid arbetsskada gäller inte alls vid tjänstledighet, för den som läser reguljära kurser kompenseras detta till viss del av "Personskadeförsäkring för studenter" men den som läser Skolverkets upphandlade kurser omfattas INTE av den försäkringen.

Sammanfattning

I vår undersökning ser vi tydligt hur olika denna fråga har hanterats i olika kommuner. På vissa håll har man, trots att det varit kort om tid, försökt ta till vara satsningen redan under hösten. På andra håll har man ännu inte använt en enda plats och inte heller diskuterat med de fackliga organisationerna hur satsningen ska användas. Om satsningen ska bli vad regeringen utlovat krävs att kommunerna tar sitt ansvar och dels bidrar med den finansiering som krävs, dels ser till att använda satsningen till dem och det som är avsett.

Ur de svar kommunombuden lämnat kan vi utläsa följande:

- I nästan en tredjedel av kommunerna har satsningen inte alls diskuterats i samverkan eller MBL och när så skett har arbetstagarorganisationerna tagit initiativ i 44 procent av fallen.
- I 39 procent av kommunerna är man är eniga om hur satsningen ska tas till vara. Där man är oeniga besår detta dels i villkoren för de deltagande lärarna men också i omfattning och inriktning på kommunens deltagande.
- Vissa kommuner försöker få till stånd avtal som helt strider mot förordningen, bland annat genom att kräva att deltagande lärare till viss del ska arbeta vid sidan om studierna.
- Det finns goda exempel på vad man kommit överens om med arbetsgivaren:
 - o Enighet om vilka som ska prioriteras och ur deltagande lärare ska väljas ut
 - o Ersättning för omkostnader, resor och kurslitteratur
 - o Full pensionsinbetalning trots 80 procent lön
- Det finns dåliga exempel där man i stället inte lyckats få igenom resersättning, betald litteratur eller kompensation för pensionsbortfall.
- Positivt är att kommunerna inte tycks försöka använda satsningen till grupper som egentligen inte omfattas.
- Det är vanligast att de kostnader som uppstår belastar förvaltningen men 17 procent av de tillfrågade uppger att det är den enskilda skolan som får stå för kostnaden.
- Endast 21 procent av kommunombuden uppfattar att de ekonomiska resurser som totalt sett avsätts för kompetensutveckling kommer att öka och därmed är det också 46 procent som tror att möjligheten till annan kompetensutveckling kommer att minska.

Undersökning

Nedan följer en redovisning av hur Lärarnas Riksförbunds kommunombud svarat på frågor om kompetensutvecklingssatsningen. Öppna svar sammanfattas i löpande text eller punktform. Vi avslutar med en sorterad sammanställning av övriga kommentarer. Här uttrycks många relevanta både farhågor och förhoppningar angående satsningen.

På vissa frågor är andelen som svarar "vet ej" betydande, detta beror på att basen är samtliga svarande, alltså även de som ännu inte alls diskuterat frågan i sin kommun.

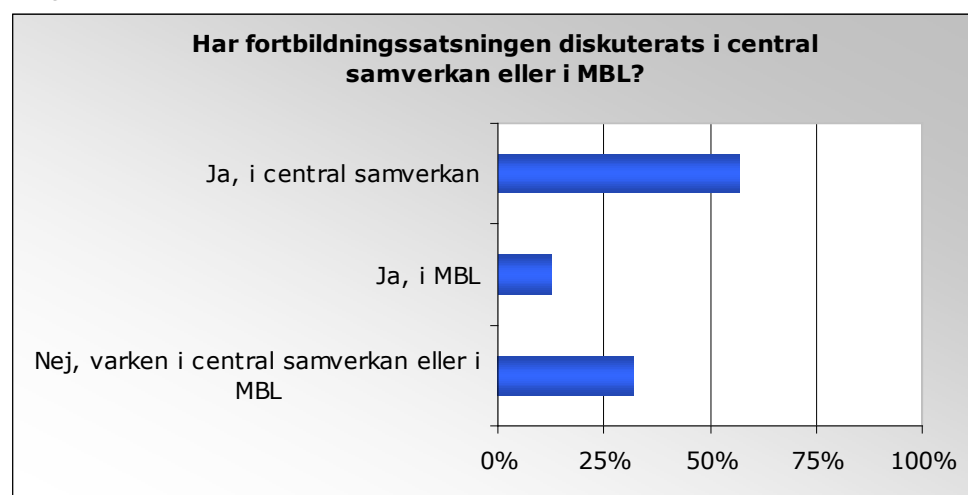
Diagram 1

Antal respondenter: 219

Svarsalternativ	Andel	Antal
Ja	21%	45
Nej	23%	51
Vet ej	56%	123

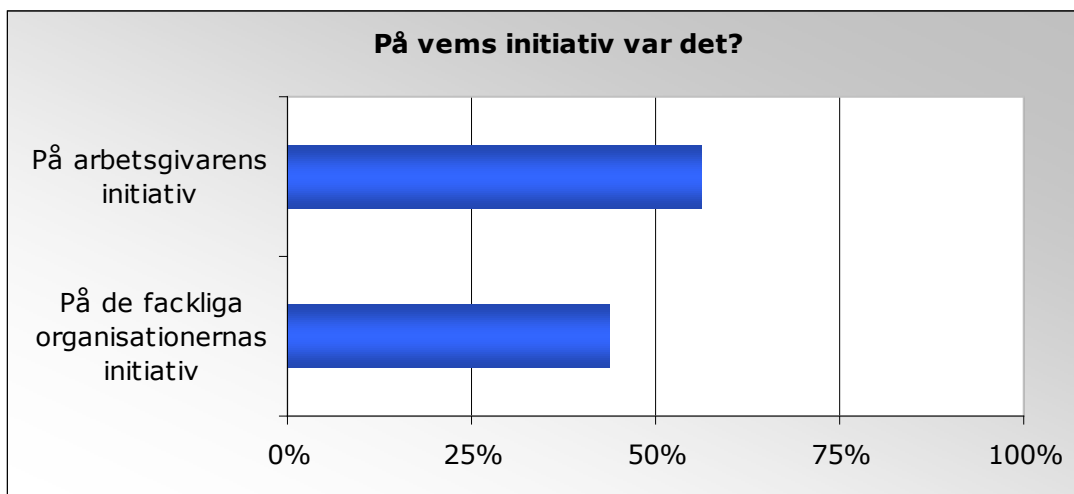
Diagram 2

Antal respondenter: 219

Svarsalternativ	Andel	Antal
Ja, i central samverkan	57%	125
Ja, i MBL	13%	28
Nej, varken i central samverkan eller i MBL	32%	70

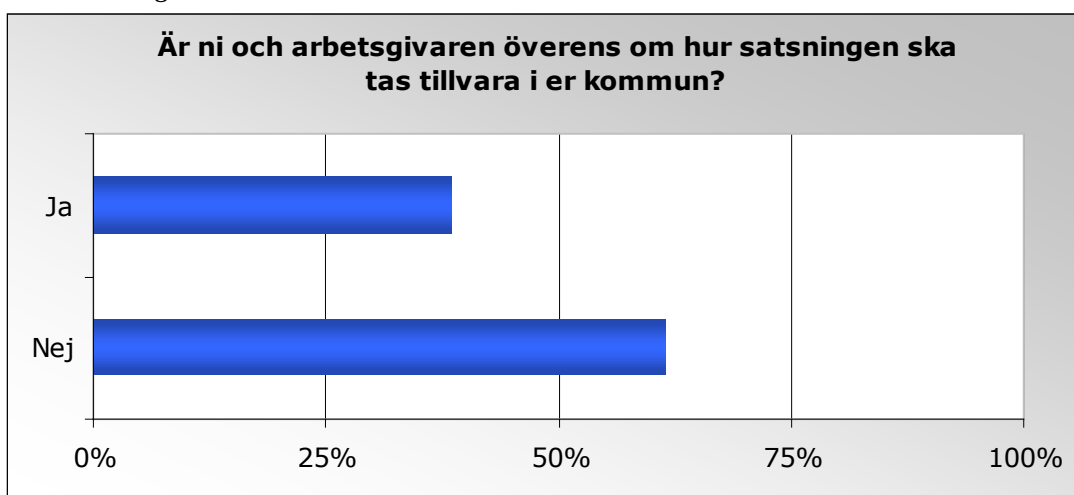
Diagram 3

Antal respondenter: 146

Svarsalternativ	Andel	Antal
På arbetsgivarens initiativ	56%	82
På de fackliga organisationernas initiativ	44%	64

Diagram 4

Antal respondenter: 200

Svarsalternativ	Andel	Antal
Ja	39%	77
Nej	62%	123

Vad består oenigheten i?

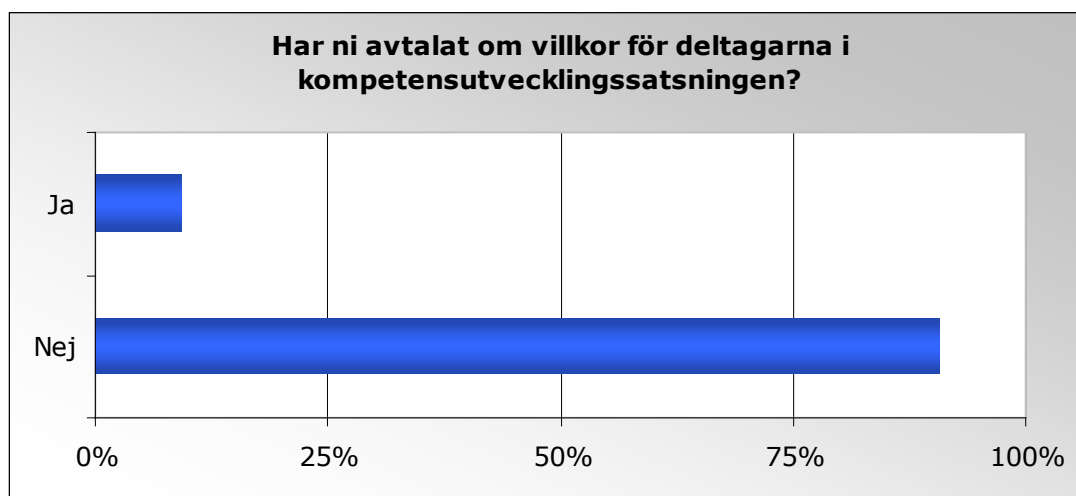
Det rör sig dels om formell oenighet, att man samverkat eller förhandlat och haft olika åsikter, dels om oenighet om hur man ska hantera frågan. Många svarar att det gått trögt att få till diskussioner med arbetsgivaren och på vissa håll har arbetsgivaren fattat helt ensidiga beslut. I många svar kan man avspegla ett svagt intresse hos arbetsgivaren, att man inte vill eller finner någon mening med att delta. Många av nej-svaren bottnar också i att man helt enkelt ännu inte haft frågan uppe och egentligen är varken eniga eller oeniga.

Den formella oenigheten utgörs främst av ekonomiska frågor. Antingen om kommunen över huvud taget ska delta, där många uppger att arbetsgivaren inte anser sig ha råd, eller bara utnyttja en del av de tilldelade poängen. Många uppger att de är oeniga om omfattningen av deltagandet. De är också oeniga om varifrån pengarna ska tas. Många arbetsgivare har varit ovilliga att skjuta till extra medel, de vill använda ordinarie kompetensutvecklingsmedel och låta den enskilda skolan bära kostnaden.

Det finns också exempel på formell oenighet om urvalsprocesser och vilka inriktningar kommunen ska satsa på. Även här finns exempel på att arbetsgivaren fattat helt ensidiga beslut som inte alls stämmer överens med ombudets (och medlemmarnas) önskemål. På flera håll finns önskemål om ämnesfortbildning där arbetsgivaren hellre vill satsa på annat, till exempel specialpedagogik.

Ytterligare en formell oenighet gäller villkoren för de lärare som deltar där vissa exempel helt strider mot förordningen; vissa arbetsgivare vill till exempel att lärares totala tid för studier och arbete ska överstiga 100 procent. I övrigt rör det sig om att de fackliga organisationerna önskat att arbetsgivaren ska stå för kurslitteratur, resor och annat. Andra exempel rör pensionsinbetalningar och ferielön.

Diagram 5

Antal respondenter:	215	
Svarsalternativ	Andel	Antal
Ja	9%	20
Nej	91%	195

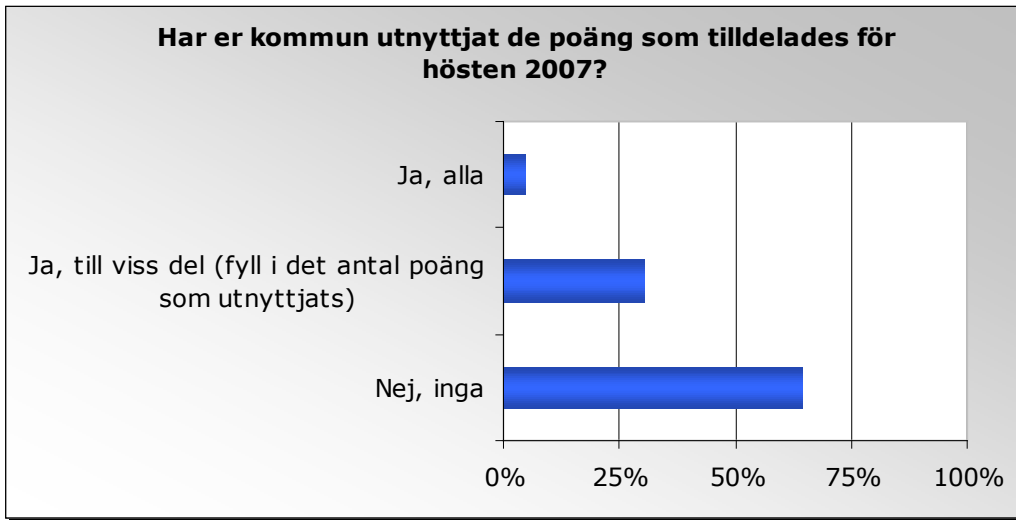
Goda exempel:

- Överens om prioriteringar och urvalsförfarande
- Vikarier ska sättas in fullt ut
- 5000 kronor för omkostnader
- Betald studielitteratur
- Betalda resor
- Opåverkad pension
- Oförändrad ferie- och semesterlön (är redan avtalat i AB)
- Bibehållna försäkringar

Dåliga exempel:

- Ej reseersättning
- Ej litteratur
- Ej kompensation för pensionsbortfall
- Ej kompensation för bortfall i sjuk- och föräldraledighetsersättning
- Arbetsgivaren vill att lärarna trots heltidsstudier ska arbeta till viss del

Diagram 6

Antal respondenter: 199

Svarsalternativ

Andel Antal

Ja, alla

5% 10

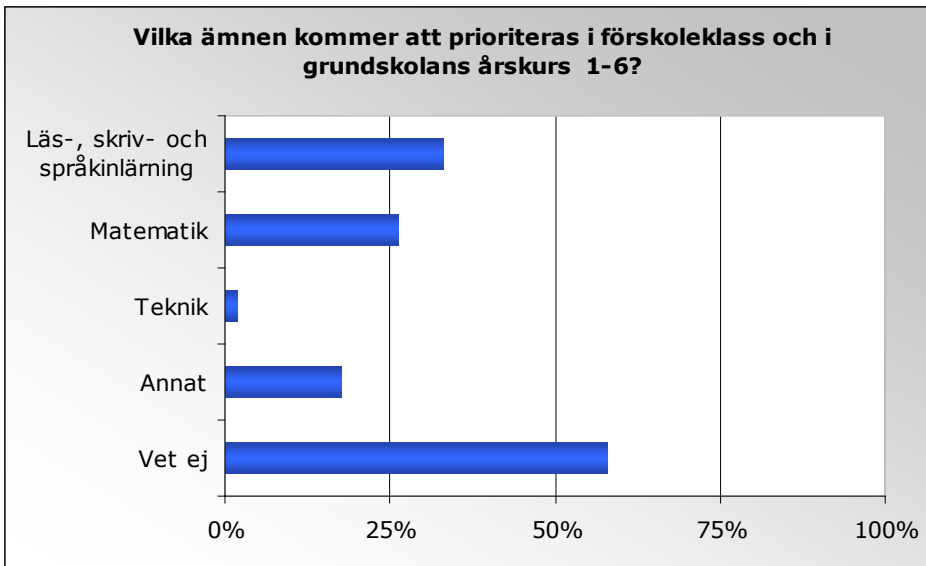
Ja, till viss del (fyll i det antal poäng som utnyttjats)

31% 61

Nej, inga

64% 128

Diagram 7

Antal respondenter: 205

Svarsalternativ

Andel Antal

Läs-, skriv- och språkinläring

33% 68

Matematik

26% 54

Teknik

2% 4

Annat

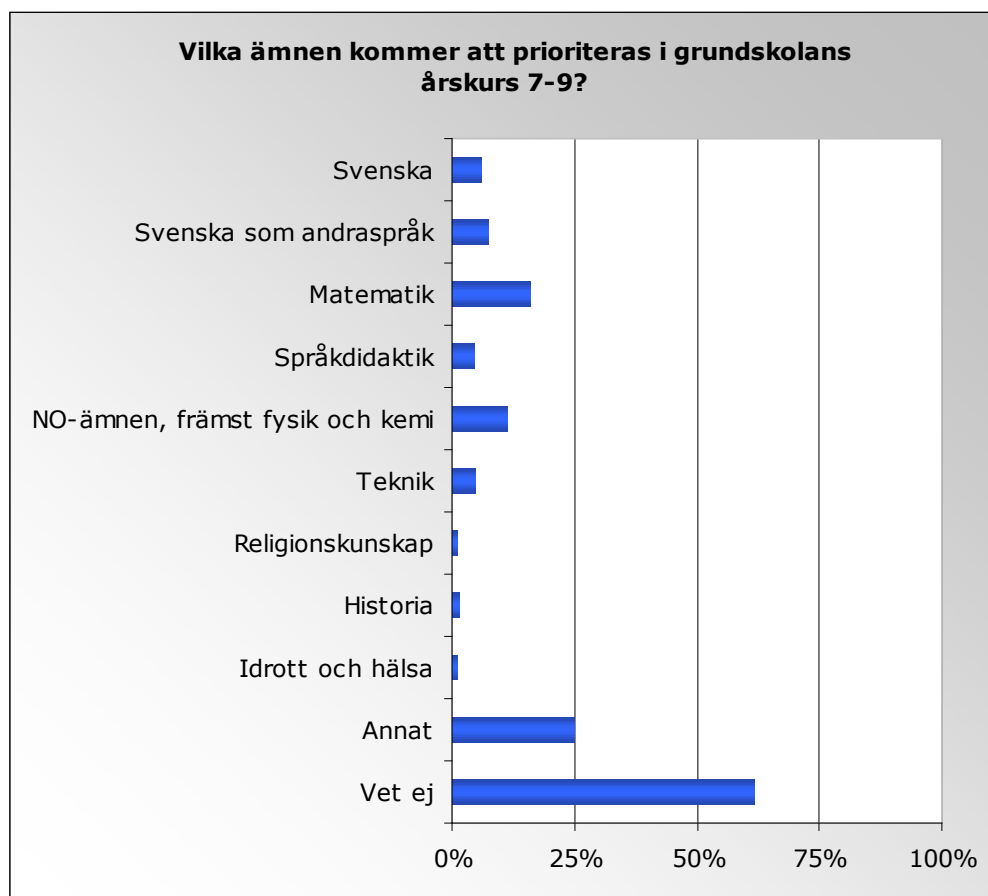
18% 36

Vet ej

58% 119

Bland annat: Sv2, spanska, tal- och specialpedagogik, engelska, hälsofostran, forskande medarbetare

Diagram 8

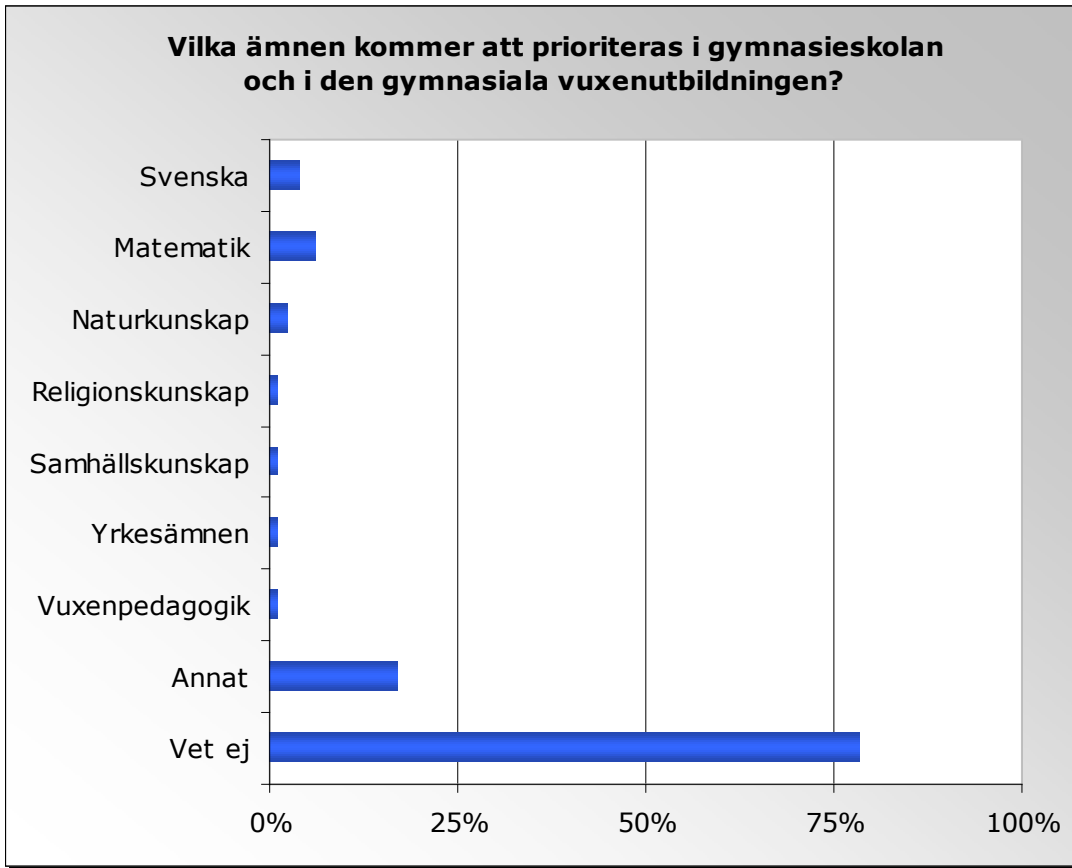

Antal respondenter: 204

Svarsalternativ	Andel	Antal
Svenska	6%	12
Svenska som andraspråk	7%	15
Matematik	16%	33
Språkdidaktik	4%	9
NO-ämnen, främst fysik och kemi	11%	23
Teknik	5%	10
Religionskunskap	1%	2
Historia	1%	3
Idrott och hälsa	1%	2
Annat	25%	51
Vet ej	62%	126

Bland annat: Speciallärare, nytt ämne för ettämneslärare (ej def.), 7-9 satta på undantag, tal- och specialpedagogik, franska, spanska och engelska (ingår kanske i språkdid?), IT, slöjd, hemkunskap, geografi och samhällskunskap.

Diagram 9

Antal respondenter:	199	
Svarsalternativ	Andel	Antal
Svenska	4%	8
Matematik	6%	12
Naturkunskap	3%	5
Religionskunskap	1%	2
Samhällskunskap	1%	2
Yrkesämnen	1%	2
Vuxenpedagogik	1%	2
Annat	17%	34
Vet ej	78%	156

Bland annat: Sv2, tal- och specialpedagogik, språk, marinbiologi

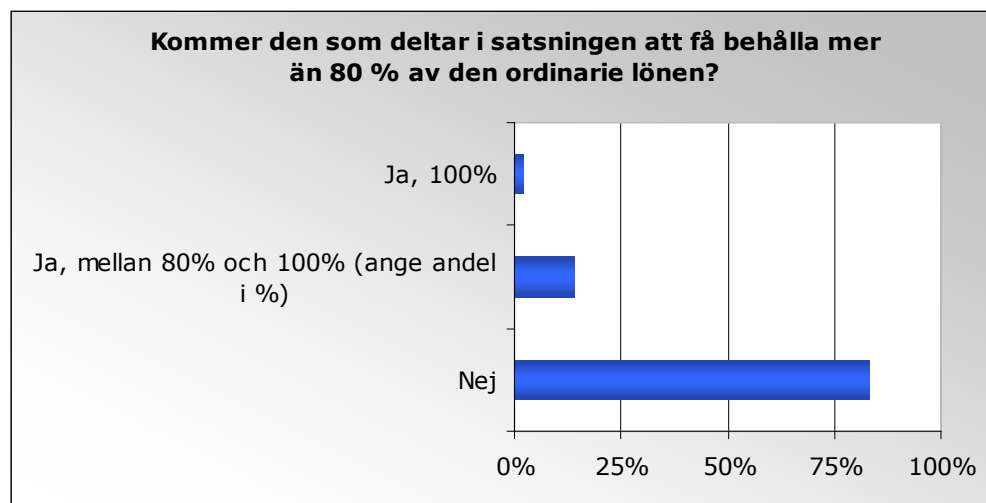
Diagram 10

Antal respondenter: 212

Svarsalternativ	Andel	Antal
Ja	3%	6
Nej	31%	66
Vet ej	66%	140

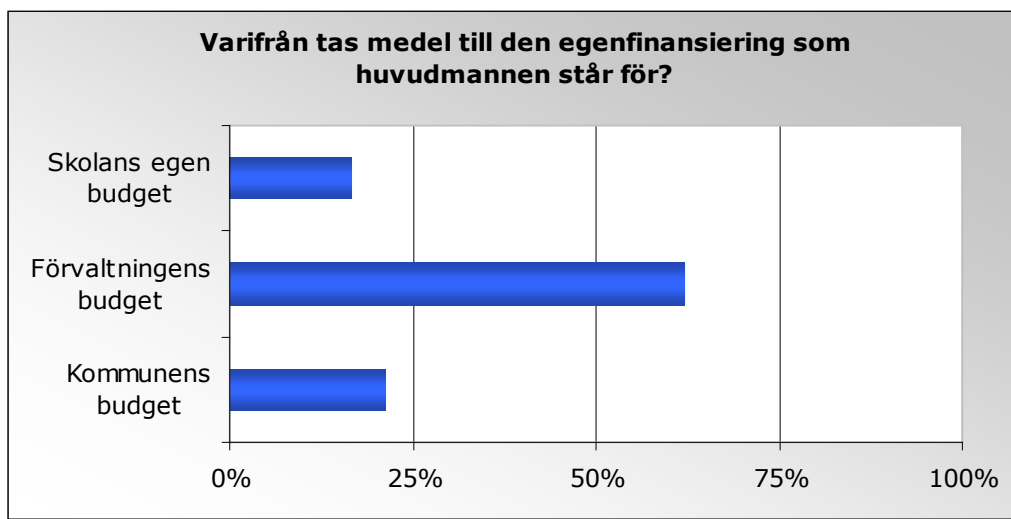
Diagram 11

Antal respondenter: 174

Svarsalternativ	Andel	Antal
Ja, 100%	2%	4
Ja, mellan 80% och 100% (ange andel i %)	14%	25
Nej	83%	145

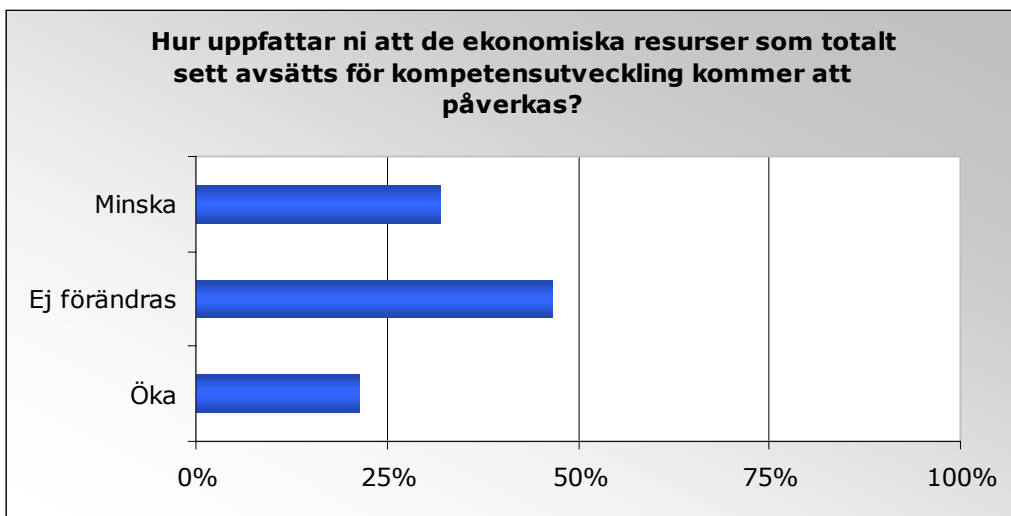
Diagram 12

Antal respondenter: 137

Svarsalternativ	Andel	Antal
Skolans egen budget	17%	23
Förvaltningens budget	62%	85
Kommunens budget	21%	29

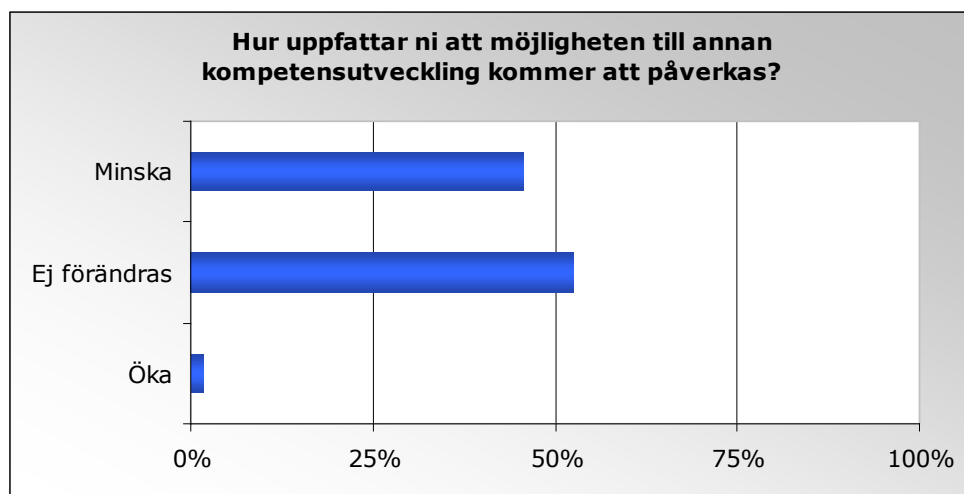
Diagram 13

Antal respondenter: 163

Svarsalternativ	Andel	Antal
Minska	32%	52
Ej förändras	47%	76
Öka	21%	35

Diagram 14

Antal respondenter: 171

Svarsalternativ	Andel	Antal
Minska	46%	78
Ej förändras	53%	90
Öka	2%	3

Övriga kommentarer i samband med lärarlyftet

Ett urval av de kommentarer som lämnats. Många av dessa återkommer på flera håll med liknande formuleringar.

Beskrivande kommentarer:

- Det blir svårt att under hösten 07 göra annat än att försöka "slussa" över lärare som redan sökt kurser till lärarlyftet. Under 2008 hoppas vi kunna utnyttja större del av "våra" poäng. Det går ut en inbjudan till samtliga lärare i början av november om att söka utbildningar.
- I XX kommun är Lärarlyftet på gång att starta och kompetenskartläggning sker just nu bland kommunens pedagoger. Tydligt ska ett speciellt urval göras för att få fram vilka kriterier läraren måste uppfylla för att få ta del av denna fortbildning.
- Val av kurser: Läraren väljer/önskar kurs efter intresse och skolledningen prioriterar det man anser sig behöva på skolan. Det verkar som om rektorerna inte anser sig ha råd att utnyttja Lärarlyftet. Dålig framförhållning: Lärarna fick 2 dagar att lämna in ansökan till skolledningen. Många lärare tycker kursutbudet så här långt är magert.
- Förvånansvärt många lärare tackar nej till Lärarlyftsdeltagande med motiveringen att de inte tycker sig ha råd med 80 procent i lön
- Vi har kommit överens om att 80 procent av de tilldelade poängen skall användas till av rektorerna prioriterade kurser och 20 procent skall lärarna kunna söka oavsett om rektor gillar den kursen eller ej, alltså en fri kvot på 20 procent.
- Vi har inte slutit något formellt avtal om villkor för dem som ska gå Lärarlyftet from vt 2008. Vi är däremot muntligt överens om att de som går inte skall förlora mer än de 20 procent i lön under studietiden.
- Vi har haft upp frågan i distriktsstyrelsen med uppmaningar till kommunombuden att bevaka hur kommunerna nyttjar de tilldelade platserna.

Positiva kommentarer:

- Positivt!!
- Satsningen är naturligtvis bra!
- Vår kommun står inför minskningar av lärarpersonal och "lärarlyftet" kan fylla en viktig uppgift för att minimera de negativa effekterna av uppsägningarna.
- Detta är en bra satsning som måste nå våra medlemmar och ger god effekt för verksamheten i skolan.
- Bra att det har kommit. Vi behöver den hjälpen att få bra kompetensutbildning
- Bra satsning där den går att genomföra. Bör gå bra med hjälp av distanskurser och med diditalteknik.
- Det verkar vara ett spännande projekt.
- Bra att det äntligen talas om ämnesfortbildning och görs något.

Allmänt negativa kommentarer:

- En sorglig i historia i vår kommun!
- Kommer själv att höra mig för hos arbetsgivaren om hur det är tänkt att det hela ska fungera i vår lilla kommun. Tror nämligen att man helt har tänkt att detta ska få rinna ut i sanden.
- Dålig info även fackligt centralt. Kommunen rädd för kostnader och ingen samverkan.
- Någon måste sätta press på kommunerna. Min kommun vill säkert bara smita undan ansvaret. De vill inte betala för någon extra fortbildning.

Kommentarer om ointresse/tidsbrist hos kommun/rektorer:

- Rektorerne i XX kommun har blivit uppmanade att kartlägga behovet av kompetensutveckling men ännu har ej denna kartläggning gjorts.
- Förvaltningen har varit fullständigt ointresserad ända sedan vi började ta upp lärarlyftet i våras, och att det överhuvudtaget har blivit något beror på att vi (Lärarnas Riksförbund) lyckats väcka politikerna under hösten och sedan har förvaltningen tvingats intressera sig. Även rektorerne i samtliga skolor har varit helt passiva i denna fråga. Skrämmande tycker vi!
- Kommunen är sent ut med satsningen. Fler hade varit intresserade under hösten om information hade kommit och inget är klart inför våren 2008.
- Känns ej som man hängde med inför ht-07, ingen information kom ut före höststart. Nu knapphändig info om hur många poäng men ingen plan/diskussion om hur satsningen ska genomföras i kommunen.
- Jag saknar en vilja från kommunen att agera. Detta verkar inte prioriterat från deras sida.
- Då informationen har kommit väldigt sent är bilden oklar inför vt 08. Vi hoppas på en större beredskap från kommun och förvaltningar inför läsåret 08/09. Barn- och ungdomsförvaltningen har stora underskott och har varslat och kommer att varsla personal så de anser sig behöva extra kommuncentrala medel för att bekosta Lärarlyftet.
- Tidsplanen för genomförandet är alltför optimistisk!

Kommentarer om kommunens ekonomi:

- Tanken är god men om inte politikerna tillför extra pengar blir det en flopp. De pengar som kommer från staten gäller bara ersättning för utebliven lön inte för vikarier. Ytterligare en kostnad för kommunerna.
- Väldigt mycket verkar vara omöjligt att genomföra på grund av kommunens bristande intresse och möjlighet att anslå medel för genomförandet.
- Så länge vi inte har några pengar att röra oss med, står vi tyvärr helt utanför Lärarlyftet! Våra blygsamma kompetensutvecklingspengar har de senaste läsåren till största delen använts till tre rektorsutbildningar. I högsta grad frustrerande för oss lärare!
- Den uppfattning som man har är att detta kommer att kosta arbetsgivaren pengar och därmed så blir det nog ingen större satsning, och att poängfördelningen blir liten när vi är en liten kommun.
- Lärarnas Riksförbund tog upp Lärarlyftet i samverkan i sept med skolcheferna, som ännu inte var insatta i Lärarlyftet. XX kommun har budgetunderskott och ser inte Lärarlyftet som en fördel/prioritet, då det kostar kommunen pengar att genomföra. Motstånd finns i kommunen. Lärarnas Riksförbund vill förhandla om ersättningsfrågan och prioritetsgrupper men inte fått inbjudan till det.
- Kommunen kommer inte att bry sig om den då inga medel finns. Skolan är enbart något som kostar pengar.
- I glesbygdskommuner med dålig ekonomi riskerar satsningen på lärarlyftet att minska satsningen på den kompetensutveckling som skett tidigare.
- Tråkigt att kommunen inte anser sig ha råd att genomföra en så här viktig satsning. Jag hoppas att skrivningarna framöver från regering till kommuner, blir tydligare. Önskemålet från vår sida är så tydliga skrivningar att kommunen inte kan komma runt regeringens intentioner.
- Jag tror att det kommer att bli ett misslyckande eftersom kommunerna måste skjuta till ganska mycket pengar. Löneöversynsförhandlingarna visar ju tydligt kommunernas ambition när det gäller lärarna. Staten borde stå för det fulla ansvaret när det gäller lärarlyftet (och lönerna).

- Jag känner att detta är oseriös satsning då det ånyo är riktat mot att kommunen ska betala för något man ej önskat. Jag kan ej heller se hur det ekonomiskt ska bli lönsamt för de lärare som genomför utbildningen.

Kommentarer om lönen:

- Vi har sagt att vi vill ha en förhandling om den egna avgiften. Den bör arbetsgivaren stå för till 100 procent. Vi ska inte betala för den kompetens som tillfaller kommunen.
- Märkligt att lärarkåren förväntas betala en del av sin egen fortbildning då detta fenomen är ytterst ovanligt bland andra yrkesgrupper.
- Synd att inte staten/huvudmannen tar det fulla (=ekonomiska) ansvaret för att säkerställa ett kostnadsneutralt deltagande för våra kollegor.

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND